

Zadeva C-711/22

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

18. november 2022

Predložitveno sodišče:

Sąd Najwyższy (Poljska)

Datum predložitvene odločbe:

26. maj 2022

Tožeča stranka:

Advance Pharma sp. z o.o.

Tožena stranka:

Skarb Państwa - Główny Inspektor Farmaceutyczny

Predmet postopka v glavni stvari

Dopustnost obnove civilnega postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice – Učinkovito sodno varstvo

Predmet in pravna podlaga vprašanja za predhodno odločanje

Razlaga prava Unije, zlasti člena 47 Listine o temeljnih pravicah, člena 19(1) in (2) Pogodbe o Evropski uniji ter člena 267 PDEU

Vprašanje za predhodno odločanje

Ali je glede na člen 47 Listine o temeljnih pravicah v povezavi s členom 19(1) in (2) Pogodbe o Evropski uniji pravno sredstvo, ki ga poznajo nekateri pravni sistemi držav članic EU, in sicer možnost vložitve zahteve za obnovo postopka, v katerem je bila izrečena pravnomočna sodba Evropskega sodišča za človekove pravice, s katero je bila ugotovljena kršitev pravil EKČP, bistven element pravice do učinkovitega sodnega varstva v civilnih zadevah, če pravni sistem države

članice določa drugo pravno sredstvo za sodno varstvo pravic stranke v pravnomočno končanem postopku?

Navedeni predpisi prava Unije

Pogodba o Evropski uniji: člen 19

Listina Evropske unije o temeljnih pravicah: člen 47

Navedene določbe nacionalnega prava

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (ustava Republike Poljske) z dne 2. aprila 1997 (Uradni list 1997, št. 78, pozicija 483): člena 45 in 77

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r., poz. 1805) (zakon z dne 17. novembra 1964 – zakonik o civilnem postopku (prečiščeno besedilo: Dz. U. iz leta 2021, pozicija 1805)): členi 399, 400, 401, 401¹, 403, 404, 405, 406, 407, 408 in 410

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi, Poljska) je s sodbo z dne 8. februarja 2016 zavrnilo tožbo družbe Advance Pharma sp. z o.o. (tožeča stranka), s katero je ta predlagala, naj se Skarb Państwa – Główni Inspektor Farmaceutyczny w Warszawie (državna blagajna – glavni farmacevtski inšpektor v Varšavi) naloži plačilo zneska 37.242.220,00 PLN iz naslova odškodnine. Tožeča stranka je to sodbo izpodbijala s pritožbo, ki jo je Sąd Apelacyjny w Warszawie (pritožbeno sodišče v Varšavi, Poljska) zavrnilo s sodbo z dne 30. oktobra 2017. Tožeča stranka je nato vložila kasacijsko pritožbo pri Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska), ki je bila sprejeta v obravnavo in nato zavrnjena s sodbo Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) z dne 25. marca 2019.

Družba Advance Pharma sp. z o.o. je pri Evropskem sodišču za človekove pravice (v nadaljevanju: ESČP) vložila pritožbo, v kateri trdi, da so v sodbi Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) z dne 25. marca 2019 sodelovale osebe, ki nimajo lastnosti neodvisnih in nepristranskih sodnikov, ker so bile imenovane ob sodelovanju Krajowa Rada Sądownictwa (nacionalni sodni svet, Poljska), ki je bil z vidika ustavnih, konvencijskih in pogodbenih standardov pomanjkljivo oblikovan. ESČP je v sodbi z dne 3. februarja 2022 v zadevi Advance Pharma Sp. z o. o. proti Poljski (pritožba št. 1469/20) ugotovilo kršitev člena 6(1) Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP), saj so bile kršitve v postopku imenovanja sedmih sodnikov civilnega senata Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), vključno s tremi sodniki, ki so obravnavali zadevo tožeče družbe, tako hude, da so kršile samo bistvo pravice tožeče družbe do „z zakonom ustanovljenega sodišča“ iz člena 6(1) EKČP.

Ugotovilo je tudi, da sestava civilnega senata Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) ni bila „z zakonom ustanovljeno sodišče“.

Družba Advance Pharma Sp. z o.o. je po navedeni sodbi ESČP in glede na njeno vsebino 2. maja 2022 vložila predlog za obnovo postopka pred Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče), ki se je začel s kasacijsko pritožbo in končal s pravnomočno sodbo Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) z dne 25. marca 2019.

Bistvene trditve strank v postopku pred nacionalnim sodiščem

Tožeča stranka v tej zadevi se ne strinja s stališčem, da je treba tožbo zavrniti, in navaja, med drugim, da bi bila z izključitvijo možnosti obnove postopka po sodbi ESČP lahko državljanom in drugim strankam postopka odvzeta jamstva učinkovitega sodnega varstva.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 1 Institut obnove civilnega postopka je poseben instrument za odpravo pomanjkljivih sodnih odločb iz pravnega prometa, ki predstavlja izjemo od načela zakonitosti in varstva pridobljenih pravic strank v civilnem postopku ter strankam zagotavlja možnost razveljavitve pravnomočne sodne odločbe. Edinstvenost tega instituta je v učinku, ki ga povzroča, to je v izpodbijanju stabilnosti pravnomočnih sodnih odločb v civilnih zadevah. Okoliščine, ki upravičujejo obnovo postopka, nastopijo, kadar se po pravnomočnosti vsebinske odločbe pojavijo posebne okoliščine, ki dokazujejo, da ta krši načela pravne države zaradi napake, storjene med postopkom ali pri izdaji odločbe, s katero se postopek konča.
- 2 Za sodno uporabo prava je iz jamstvenih razlogov značilna najvišja stopnja ureditve, kar pomeni, da so dopustna le procesna dejanja, ki so izrecno določena z zakonom. Glede spoštovanja postopkovnega temelja za vložitev izrednega pravnega sredstva in posledično podlage za samo odločitev sodišča ni prostora za kakršno koli diskrecijo (sklep Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) v senatu sedmih sodnikov z dne 30. novembra 2010, III CZP 16/10). Zato je obnova civilnega postopka mogoča le v primerih, določenih z zakonom. Dopustnost tožbe za obnovo postopka je v poljskem procesnem pravu pogojena s tem, da temelji na enem od v predpisih taksativno navedenih razlogov, dopustnost obnove pa z dejanskim obstojem takega razloga. To pravno sredstvo je predvideno za natančno opredeljene resne kršitve postopka.
- 3 Poljski zakonik o civilnem postopku ne določa izdaje sodbe ESČP, vključno s sodbo, s katero je bila ugotovljena kršitev člena 6(1) EKČP, kot pravne podlage za obnovo civilnega postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo. Razloga za obnovo postopka ni mogoče izpeljati iz pravil s široko razlago ali sklepanjem po analogiji. Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) je v sklepu z dne 30. novembra 2010, III CZP 16/10, ugotovilo, pravnomočna sodba ESČP, s katero je bila ugotovljena

kršitev pravice do poštenega sojenja, zagotovljene s členom 6(1) EKČP, v poljskem procesnem pravu ni razlog za obnovo civilnega postopka.

- 4 Če zakonodajalec ni predvidel možnosti obnove postopka po sodbi ESČP, praviloma ni normativne podlage za takšno obnovo, zlasti če lahko stranka zahteva sodno varstvo z drugim pravnim sredstvom. Uveljavljanje takšnih pravnih sredstev pomaga zagotoviti, da lahko stranka zaščiti svoj legitimni interes. Pravica do poštenega sojenja iz člena 6(1) EKČP mora zato upoštevati načelo pravne varnosti, ki izhaja iz pravnomočnosti (*res iudicata*). S tega vidika ni dovoljeno ponovno obravnavati in odločati o zadevi, o kateri je že bilo pravnomočno odločeno. Zato države, katerih pravni red ne določa možnosti obnove postopka po sodbi ESČP, zagotavljajo druga pravna sredstva, alternativne možnosti za pridobitev povračila (*restitutio in integrum*).
- 5 Poljska zakonodaja določa odškodninski mehanizem in stranka, katere pravice so bile kršene v civilnem postopku, kadar je bilo to pozneje ugotovljeno v sodbi ESČP, lahko na podlagi sodbe ESČP uporabi ta mehanizem in na primer vloži ustrezno odškodninsko tožbo proti državni blagajni. V poljskem pravu so bila načela v zvezi z možnostjo uveljavljanja odškodninske odgovornosti pojasnjena v sodbi Trybunał Konstytucyjny (ustavno sodišče) z dne 22. septembra 2015, v zadevi SK 21/14, v kateri je bilo med drugim določeno, da lahko sodba ESČP pomeni predhodno odločitev, na podlagi katere je mogoče uveljavljati odškodninsko odgovornost na podlagi splošnih načel. Na ta način je v poljskem pravu dosežen cilj nedotakljivosti pravnomočnosti in varnosti civilnih odnosov med strankami, hkrati pa je strankam zagotovljeno ustrezno povračilo.
- 6 Glede na zgoraj navedeno se zdi, da neobstoj ustreznih določb, ki bi omogočale obnovo postopka, krepí vlogo sodišč. Njihova naloga je, da oškodovancu zagotovijo alternativna pravna sredstva za odpravo kršitev njegovih pravic, če ta ustrezno oblikuje primerne zahtevke. Kljub temu si je med drugim mogoče predstavljati položaj, v katerem bi se za zagotovitev izvrševanja sodb ESČP v državah članicah EU, ki ne poznajo pravne podlage za obnovo civilnega postopka na podlagi sodbe ESČP, spremenila praksa s spremembo razlage pravil, ki urejajo institut obnove postopka. Za *Priporočilo Odbora ministrov državam članicam Rec(2000)2 o ponovnem sojenju ali ponovnem odprtju nekaterih zadev na nacionalni ravni po sodbi ESČP* (sprejeto 19. januarja 2000) in poročilo, pripravljeno v okviru Sveta Evrope, se zdi, da se gibljeta v tej smeri: *Reopening of Domestic Judicial Proceedings Following the European Courts Judgements*, Strasbourg 2022, <https://www.coe.int/execution>). Za to pa bi bilo po mnenju predložitvenega sodišča treba ustvariti podlago (v okviru EU, npr. sodbo Sodišča EU), iz katere bi nacionalno sodišče lahko izpeljalo, da je treba dosedanje določbe nacionalnega procesnega prava razlagati v smeri možnosti obnove civilnega postopka.
- 7 Po mnenju predložitvenega sodišča obstaja dvom, ali je potrebo po uvedbi možnosti obnove civilnega postopka mogoče zahtevati tudi z uporabo evropskega prava. Tako je Sodišče EU začrtalo takšno razlagalno smer in opozorilo na

obveznost vzpostavitve mehanizmov, ki bi omogočali izpodbijanje dokončnih nacionalnih odločb, ki kršijo temeljne pravice, kar lahko kaže na nov razvoj evropskega prava v tem smislu (sodba z dne 11. decembra 2007 v zadevi C-161/06, Skoma-Lux s.r.o./Celni reditelstvi Olomouc, točke od 71 do 73). Kljub temu je Sodišče EU v drugi sodbi poudarilo, da pravo Unije ne zavezuje k ponovni obravnavi pravnomočnih sodb, za katere se izkaže, da niso v skladu s pravom Unije (sodba z dne 29. julija 2019 v zadevi C-620/17, Hochtief Solutions AG Magyarorszagi Fióktelepe/Fővárosi Törvényszék, točki 81 in 88).

- 8 Nacionalna postopkovna ureditev, ki zagotavlja možnost obnove postopka po sodbi ESČP – kot se pogosto poudarja –, se lahko v praksi izkaže za sporno, saj je treba pri seznamu možnih razlogov za obnovo postopka upoštevati načelo pravne varnosti in dejstvo, da do kršitve standarda EKČP najpogosteje pride zaradi razlage nacionalnega prava, ki pomeni, da nacionalno sodišče odstopa od razumevanja določb EKČP v ustaljeni sodni praksi ESČP. Člen 6(1) EKČP zgolj določa evropske standarde poštenega sojenja in njegova vloga ni stalno ugotavljanje posebnih nepravilnosti, ki bi lahko bile podlaga za obnovo postopka.
- 9 Poleg tega predlog za obnovo postopka ni namenjen poenotenju sodne prakse nacionalnih sodišč. Uvedba takšne pravne podlage v civilno procesno pravo držav članic EU pa bi šla v to smer, kar bi posledično preseglo pristojnost ESČP in bi lahko med drugim poseglo v pristojnost Sodišča Evropske unije. Z drugimi besedami, nujnost obnove civilnih postopkov v državah članicah EU po sodbi ESČP bi privedla do tega, da bi dejanski pomen sodb ESČP daleč presegel pristojnosti, ki jih ima to sodišče na podlagi EKČP.
- 10 Prav tako je treba opozoriti, da se v praksi dogaja, da je glavni vir kršitve EKČP nacionalna zakonska ureditev, ki ni skladna z EKČP. Čeprav ESČP ni pristojno za presojo skladnosti nacionalnih zakonov z EKČP, se v praksi takšen nadzor izvaja posredno. V takem primeru je za zagotovitev standarda EKČP morda potrebno spremeniti zadevno nacionalno ureditev. Če pa je nacionalno sodišče pravilno uporabilo nacionalne določbe, se zdi, da se v takem primeru ne bi smelo razmišljati o obnovi postopka. Namen tožbe za obnovo postopka namreč ni usklajevanje nacionalnega pravnega reda s standardi EKČP. ESČP ne odloča o tem, ali so določene določbe nacionalnega prava v skladu s EKČP, ampak ravnanje države kot celote preučuje z vidika kršitev standardov EKČP (o človekovih pravicah).
- 11 Kot je mogoče sklepati, je treba pri oblikovanju seznama pogojev za obnovo postopka po nacionalnem pravu upoštevati vse zgoraj navedene okoliščine. Na splošno se torej zdi, da je vprašanje obnove civilnega postopka po sodbi ESČP neločljivo povezano z nacionalnim pravnim redom in procesnimi pravili, ki so lahko zaradi različnih tradicij in potreb posameznih držav različno oblikovana v posameznih državah članicah. Nespremenljivost sodnih odločb v civilnih zadevah, v katerih sodelujejo tudi stranke, ki niso pritožniki na ESČP, ki zatrjujejo kršitev standardov EKČP v postopkih pred nacionalnim sodiščem, ki so postali pravnomočni, in ki svoj pravni položaj utemeljujejo z zaupanjem v pravnomočne

odločbe, prej govori v prid stališču, da obnova postopka ni bistven element pravice do učinkovitega sodnega varstva. Namen načela nespremenljivosti pravnomočnih sodnih odločb v civilnih zadevah je namreč ohraniti zaupanje v veljavni pravni red države članice EU in strankam zagotoviti varstvo pridobljenih pravic. Subjekti, ki delujejo v zaupanju v pravnomočno sodno odločbo, so morda že oblikovali svoj pravni položaj na način, ki ni združljiv z morebitno ponovno odločitvijo o pravnomočni odločbi po sodbi ESČP. Pravnomočnost varuje pravni položaj posameznika. Pomen pravnomočnosti sodne odločbe, izdane v civilnem postopku, in njenih pravnih učinkov v svoji sodni praksi priznava tudi ESČP (glej sodbe z dne 28. oktobra 1999 *Brumarescu/Romunija* (pritožba št. 28342/95), § 50, 62; z dne 10. aprila 2001 *Sablon/Belgija* (pritožba št. 36445/97), § 86; z dne 23. julija 2003 *Ryabykh/Rusija* (pritožba št. 52854/99), § 51; z dne 30. novembra 2010 *Urban/Poljska* (pritožba št. 2316/08), § 66). Kot je navedeno v pravni teoriji, ESČP zahteva, da je treba pojem pravice do poštenega sojenja (kot je izražen v členu 6(1) EKČP) razlagati v povezavi s preambulo EKČP, v skladu s katero je načelo pravne države bistveni del skupne dediščine in tradicije držav pogodbenic. Iz njega med drugim izhaja načelo pravne varnosti, ki onemogoča izpodbijanje pravnomočne sodne odločbe, s katero je bila zadeva dokončno rešena po vsebini. Načelo pravne varnosti tako uveljavlja spoštovanje zakonitosti in pravnomočnosti. Predložitveno sodišče se strinja s tem mnenjem.

- 12 Iz teh razlogov po mnenju predložitvenega sodišča pravno sredstvo v obliki možnosti zahtevanja obnove postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo, ki je sledila sodbi ESČP, s katero je bila ugotovljena kršitev standardov EKČP, v civilnih zadevah ni nujen element pravice do učinkovitega sodnega varstva, zlasti če pravni sistem države članice določa drugo pravno sredstvo za sodno varstvo pravic stranke v postopku, ki se je končal s pravnomočno sodbo. Ukrep, kakršen je obnova civilnega postopka na podlagi sodbe ESČP, je dopusten, vendar je njegova dopustnost neločljivo povezana z nacionalnim pravnim redom in procesnimi pravili, ki so lahko zaradi različnih tradicij in potreb posameznih držav v posameznih državah članicah EU različno oblikovana. Zagotavljanje pravnih sredstev stranki v domačem pravnem redu, ki omogočajo sodno varstvo njenih pravic drugače kot z obnovo civilnega postopka, ki se je končal s pravnomočno sodno odločbo, zadostuje za zagotovitev njene pravice do sodišča, kar se razume tudi z vidika ustavnih predpisov zadevne države članice EU, vključno – v primeru Poljske – z vidika člena 45(1) ustave Republike Poljske.
- 13 Odgovor na vprašanje za predhodno odločanje je pomemben za izid zadeve, saj bo odpravil negotovost glede tega, kako je mogoče zagotoviti učinkovito sodno varstvo v primeru sodbe ESČP, s katero je bila ugotovljena kršitev standardov EKČP v civilni zadevi, ki se je končala s pravnomočno sodbo sodišča države članice EU. Zato je treba najprej odločiti o dopustnosti obnove takega postopka v takem primeru, Sodišče Evropske unije pa mora ugotoviti, ali je glede na standarde Pogodbe pravno sredstvo, s katerim se zahteva obnova postopka, ki je bil končan s pravnomočno sodbo, ki je sledila sodbi ESČP, s katero je bila ugotovljena kršitev standardov EKČP, nujen element pravice do učinkovitega sodnega varstva v civilnih zadevah, kadar pravni sistem države članice določa

drugo pravno sredstvo za sodno varstvo pravic stranke v postopku, ki je bil končan s pravnomočno sodbo.

DELOVNI DOKUMENT